

Nr 14

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om en utredning angående upprättande av en allmän familjerådgivning

I de inom riksdagen väckta, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 62 av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* och II: 77 av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära en utredning om upprättande av en allmän familjerådgivning, dess utformning och uppgifter.

I motionerna framhålles, att enbart socialförsäkringar och generella stödåtgärder icke löser de svårigheter för familjen, som det alltmer komplicerade samhället medför. En särskild familjerådgivning behövs.

Utskottet har inhämtat yttrande från *socialstyrelsen*. Denna anför, att 1950 års abortutredning väckt förslag om utbyggnad av rådgivningen i abortfrågor och därvid utgått från att denna rådgivning bör förenas med en allmän familjerådgivning. Enligt utredningen bör emellertid frågan om stöd åt familjerådgivning anstå till dess ytterligare erfarenhet vunnits av på vissa håll startad försöksverksamhet.

Socialstyrelsen framhåller vidare, att frågan om utformningen av samhällets barna- och familjevårdande verksamhet är föremål för barnavårdskommitténs prövning och att det skulle vara olämpligt att ta ställning till organisationen av en abortförebyggande rådgivning, innan barnavårdskommittén slutfört sitt uppdrag. Socialstyrelsen anser därför att någon särskild utredning om upprättande av en allmän familjerådgivning ej nu bör äga rum.

Utskottet. 1950 års abortutredning har i sitt betänkande (SOU 1953: 29) framlagt förslag om en sådan utbyggnad av den rådgivande verksamheten för abortsökande kvinnor, att dylik verksamhet skulle komma till stånd inom samtliga landstingsområden och städer utom landsting. Vid behandlingen av frågan om den organisatoriska uppbyggnaden av de byråer, som avses skola handha nämnda verksamhet, har utredningen bl. a. anfört, att det i egentlig mening abortprofylaktiska arbetet icke kan skiljas från den allmänt rådgivande och stödjande hjälp till lösande av samlevnadsproblem, som går under namnet familjerådgivning. De problem som ligger bakom en ansökan om abort är på det hela taget desamma som kan föranleda en människa att söka hjälp på en familjerådgivningsbyrå.

Skillnaden är egentligen endast att för de abortsökande föreligger den extra komplikationen av en ovälkommen graviditet. Utredningen framhåller vidare bl. a. att intrycket av ett nära samband mellan abortrådgivningen och familjerådgivningen förstärkes av att de abortsökande kvinnorna i stor utsträckning behöver en rådgivning eller behandling av samma slag som man avser att ge inom familjerådgivningen.

Familjerådgivning är organiserad i Stockholms stad sedan år 1951, och sedermera har sådan verksamhet igångsatts jämväl inom ett par landstingsområden. När abortutredningen år 1953 avgav sitt betänkande, ansåg den erfarenheterna av familjerådgivningen vara för begränsade för att ett definitivt förslag om densamma skulle kunna framläggas.

Vid remissbehandlingen av abortutredningens betänkande mötte förslaget om rådgivningsverksamhetens utvidgning till allmän familjerådgivning stor förståelse. I vissa yttranden framhölls bl. a. ändamålsenligheten av att redan från början inrätta familjerådgivningsbyråer i stället för byråer enbart för abortklientelet.

1950 års barnavårdskommitté har i yttrande över abortutredningens betänkande, under åberopande av att kommittén avsåg att ingående behandla frågan om barnavårdens organisation på länsstadiet, hemställt, att med Kungl. Maj:ts slutliga ställningstagande till abortutredningens förslag om abortbyråerna måtte anstå tills barnavårdskommitténs betänkande vore framlagt. Socialstyrelsen har i sitt avstyrkande yttrande över motionerna framfört samma uppfattning.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, s. 335) har chefen för inrikesdepartementet gjort ett uttalande av innebörd att förslaget om inrättande av en allmän familjerådgivning bör övervägas.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att första lagutskottet i utlåtande över tre vid årets riksdag väckta motioner berörande abortfrågan bl. a. framhållit, att de utlösande orsakerna bakom en abortansökan ofta sammanhänge med svåra sammanlevnadsproblem och att det därför tedde sig önskvärt att rådgivningsbyråerna kunde ta sikte på samtliga det enskilda fallets problem, som syntes åtkomliga och påverkbara genom samhällets hjälporgan.

Det har inom utskottet rått enighet om att en allmän familjerådgivning skulle ha en väsentlig uppgift att fylla. Utskottet vill understryka vad motionärerna anfört om angelägenheten att tillvarataga alla möjligheter att hjälpa familjen i det moderna samhället. De erfarenheter, som hittills gjorts av verksamhet av denna art, är synnerligen goda och numera väsentligt större än då abortutredningens betänkande skrevs. Utskottet har erfarit att medicinalstyrelsen funnit familjerådgivningen mycket värdefull av bl. a. den anledningen att den erbjuder möjlighet att redan på

ett tidigt stadium hjälpa många som söker råd, alltså innan graviditet och därmed en ofta neurotiskt betingad abortönskan inträtt. Det lär ha förekommit fall, där kvinnor, som icke varit gravida men med hänsyn till sina förhållanden bedömts såsom blivande abortsökande, därest de skulle råka i grossess, genom familjerådgivningens insats fått en så ändrad inställning till tillvaron, att de förklarat sig önska föda barn. Medicinalstyrelsens bedömning av familjerådgivningens värde belyses vidare bl. a. därav att styrelsen nyligen beslutat tillstålla sjukvårdens huvudmän en skrivelse med förklaring att hinder icke möter att utbygga rådgivningsverksamheten till en allmän familjerådgivning och att ändra byråernas beteckningar i enlighet härmed.

Av vad ovan anförts torde framgå att tanken på organiserandet av en allmän familjerådgivning vunnit stor anslutning. Utskottet vill för egen del förorda, att en utredning i denna fråga kommer till stånd.

Socialstyrelsen och 1950 års barnavårdskommitté har ansett ett så nära samband förefinnas mellan vissa av kommittén handlagda frågor och organiserandet av den abortförebyggande rådgivningen, att med den senare bör anstå tills kommittén avslutat sitt arbete. Härigenom skulle även utredningen om familjerådgivning komma att ställas på framtiden. Utskottet vill i denna fråga anföra följande.

Utskottet vill till att börja med framhålla, att man i direktiven för barnavårdskommittén icke torde finna stöd för den uppfattningen att kommittén skulle kunna anses ha i uppdrag att behandla frågan om inträttande av en allmän familjerådgivning. Vad vidare gäller sambandet mellan detta spörsmål och organiserandet av samhällets barnavård i stort kunna självfallet olika meningar råda. Det lär icke kunna bestridas att ett visst samband föreligger, men enligt utskottets mening torde detta närmast gälla vissa organisatoriska detaljer, som icke bör få föranleda uppskov med tillsättandet av den av motionärerna föreslagna utredningen. Det må emellertid samtidigt framhållas, att utredningen vid avgivandet av sitt förslag bör beakta vad barnavårdskommittén må komma att anföra i sitt betänkande. Med hänsyn till att betänkandet kommer att avgivas i slutet av innevarande år torde detta icke behöva stöta på några praktiska svårigheter. Det är enligt utskottets mening en avgjord fördel, med tanke på att familjerådgivningen bör komma till stånd utan onödig tidsutdräkt, att en utredning i denna fråga redan är etablerad när barnavårdskommitténs betänkande avgives. Den nya utredningen torde säkerligen icke komma att sakna arbetsuppgifter under tiden från sin tillkomst och fram till nyss avsedda tidpunkt. Det ligger vidare givetvis nära till hands för utredningen att genom underhandskontakt med barnavårdskommittén hålla sig underrättad om dennas överväganden. Det må f. ö.

framhållas, att utskottet icke ansett sig ha anledning att taga ståndpunkt till frågan, huruvida här ifrågavarande utredningsuppdrag bör anförtros en för ändamålet särskilt tillsatt, fristående kommitté eller icke. Det torde helt böra överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande, om en ny kommitté skall tillsättas eller om uppdraget exempelvis skall överlämnas till barnavårdskommittén genom utvidgning av de för denna kommitté utfärdade direktiven.

Utskottet finner sålunda den begärda utredningen böra komma till stånd utan att barnavårdskommitténs betänkande först avvaktas.

Riktlinjerna för den blivande utredningen torde redan i stort sett vara givna genom de synpunkter och överväganden, som framlagts av abortutredningen. Utskottet finner sålunda icke skäl att närmare ingå på denna fråga utan vill avslutningsvis endast uttrycka den förhoppningen, att utredningen, med hänsyn till sitt angelägna ärende, skall kunna färdigställas i en nära framtid.

Utskottet får, under återopande av vad ovan anförts, hemställa,
att riksdagen må, med anledning av de likalydande motionerna I: 62 och II: 77, besluta att hos Kungl. Maj:t begära en utredning om upprättandet av en allmän familjerådgivning, dess utformning och uppgifter.

Stockholm den 22 mars 1955

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Andersson, Lars, Jonsson, John Wiktor,* Nyström,* Jansson, Erik, Arrhén*, Persson, Karl, Lundström, Strandler, Grönkvist, Svensson, Rikard, Nord och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Bogla,* fru Svedberg, herrar Sehlstedt, Bark,* Andersson i Ronneby, Braconier,* Nestrup,* Johansson i Lugnvik, Börjesson och fru Ewerlöf.

*Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Arrhén*, fru *Ewerlöf* och herr *Braconier*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Det har inom utskottet rått enighet om att en allmän familjerådgivning skulle ha en väsentlig uppgift att fylla. Utskottet vill understryka, vad mo-

tionärerna anfört om angelägenheten att tillvarataga alla möjligheter att hjälpa familjen i det moderna samhället. Utskottet har erfärit, att man i medicinalsyrelsen funnit den familjerådgivning som hittills förekommit mycket värdefull bl. a. därför att den erbjuder möjlighet att redan på ett tidigt stadium hjälpa många som söker råd, alltså innan graviditet och därmed en neurotiskt betingad abortönskan inträtt.

Utskottet vill framhålla, att man i direktiven för barnavårdskommittén torde finna stöd för den uppfattningen att frågan om inrättandet av en allmän familjerådgivning kan innefattas i kommitténs arbete. Direktiven säger nämligen, att utredningen icke bör begränsas till de av departementschefen särskilt omnämnda spörsmålen angående barnavårdsnämndernas organisation m. m. Med hänsyn härtill förutsätter utskottet att 1950 års barnavårdskommitté vid sitt fortsatta arbete kommer att utreda även frågan om familjerådgivningen. Vad gäller sambandet mellan detta spörsmål och organiserandet av samhällets barnavård i stort kan självfallet olika meningar råda. Det lär dock icke kunna bestridas att ett samband föreligger.

Utskottet finner det angeläget att frågan om familjerådgivningens framtida utformning löses utan onödig tidsutdräkt. Det är av vikt att familjerådgivningen ges en så vid ram, att såväl barnavårds- och mödravårdsfrågor som abortfrågor kommer att innefattas i en framtida familjerådgivning. Utskottet finner att barnavårdskommittén genom sitt tidigare arbete har de största förutsättningarna att från början kunna sammanfatta alla de frågekomplex som kommer att beröras.

Utskottet får med anledning av vad ovan anförts hemställa,

att de likalydande motionerna I: 62 och II: 77 angående utredning om upprättandet av en allmän familjerådgivning, dess utformning och uppgifter måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

2) av herr *Lundström*.